

Normál a normalita

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[1999](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[1999](#)

◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 8. 10. 1999

◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 8. 10. 1999

Normál a normalita

Všechno dění je založeno na jakési principiální (originární, primordiální etc.) afinitě k tomu, co je nejpravděpodobnější resp. „normální“ ve smyslu nejčastější frekvence. To znamená, že musíme popřít klasické pojetí kauzality, které nepřipouští odchylky. To, čemu se říkalo „přírodní zákon“ a co bylo považováno za nezměnitelné a neporušitelné, musí být nyní pochopeno jen jako nanejvýš pravděpodobné. Na nejnižších úrovních (především fyzikálně-chemických) je pravděpodobnostní rozptyl charakterizován velkou strmostí Gaussovy křivky, zatímco na úrovních vyšších, např. různých úrovních biologických, je strmost této křivky menší a její základna širší (což souvisí s tím, že stoupá nejen frekvence odchylek, ale také jejich rozmanitost). To pak vcelku znamená, že vedle afinity veškerého dění k průběhu co nejpravděpodobnějšímu je tu třeba vidět afinitu opačnou, totiž tendenci k odchylkám od toho, co je nejpravděpodobnější. A právě tato druhá afinita či tendence je zase nejslabší a nejméně zřejmá na rovině fyzikální, kdežto s růstem komplexnosti, jaký známe u živých bytostí, nabývá jak na rozsahu (tedy kvantitativně), tak zejména na významu (kvalitativně). A tuto tendenci k posilování a upevňování nepravděpodobností určitého typu (neboť pouhý nahodilý rozptyl by nemohl nabývat zvláštního významu) můžeme nazývat tendencí negativně entropickou (či negentropickou) a chápat ji jako směřování od stavů pravděpodobnějších k méně pravděpodobným. A právě pro tuto tendenci proti-pravděpodobnostní či negentropickou je příznačná tvorba jakýchsi svérázných, ale omezených nových pravděpodobností, které jsou sice ve svých základnějších rovinách založeny na nepravděpodobnostech, ale nejsou na nahodilost těchto nepravděpodobností odkázány, nýbrž dovedou si je podle potřeby reprodukovat. Tyto nové, jakoby „umělé“ pravděpodobnosti rekurentního typu představují nové, poměrně úzce vymezené „normy“ pro určité okruhy jsoucna (především organických těl resp. živých bytostí). Abychom předešli terminologickým zmatkům, zavedeme nové slovo, totiž „normál“. Norma je pokus o vymezení normálu, určitým způsobem chápaného, zatímco sám normál je ustaven bez jakékoli intervence pochopení a vůbec vědomí.

(Písek, 991008-1.)